

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фізичної реабілітації, спортивної медицини та фізичного виховання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЗИЧНА ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНА МЕДИЦИНА»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 222 «Медицина»

Освітньо-професійна програма: Медицина

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Медицина» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ(протокол № 10 від 27 червня 2024 року) та освітньо-професійної програми «Медицина» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності І 2 «Медицина» галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ(протокол № 10 від 26 червня 2025 року).

Розробники:

завідувач кафедри, д.мед.н., проф. Юшковська О. Г.

професор, д.мед.н. Плакіда О.Л.

асистент Кіціс А.Г.

асистент Семененко О. В.

завуч кафедри, старший викладач Середовська В.Ю.

методист кафедри, старший викладач Коростильова Г.Ю.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини та фізичного виховання

Протокол № 1 від 26.08. 2025 р.

Завідувач кафедри



Ольга ЮШКОВСЬКА

Погоджено із гарантом ОПП

Валерія МАРІЧЕРЕДА

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з терапевтичних дисциплін ОНМедУ
Протокол № 1 від 29.08. 2025 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з терапевтичних дисциплін



Олена ВОЛОШИНА

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

Ольга ЮШКОВСЬКА

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

Ольга ЮШКОВСЬКА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість: Кредитів: 3 Годин: 90	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я» Спеціальність 222 «Медицина» Рівень вищої освіти другий (магістерський)	Денна форма навчання
		Обов'язкова дисципліна
		Рік підготовки: 4
		Семестри VII-VIII
		Лекції (16 год.)
		Семінарські (0 год.)
		Практичні (34 год.)
		Лабораторні (0 год.)
		Самостійна робота (40 год.)
		Форма підсумкового контролю – Залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, КОМПЕТЕНТНОСТІ, ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета: Формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про сучасні принципи фізичної реабілітації, набуття теоретичних знань і практичних умінь, необхідних для оцінки стану здоров'я та функціонування людини, планування і реалізації реабілітаційних втручань, спрямованих на відновлення, компенсацію чи підтримку втрачених функцій, підвищення якості життя пацієнтів, їх соціальну інтеграцію та професійну реінтеграцію.

Завдання:

1. Теоретична підготовка

- Засвоїти основні поняття та категорії фізичної та реабілітаційної медицини відповідно до МКФ (Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я).
- Вивчити сучасні моделі організації реабілітаційної допомоги в Україні та світі, включаючи принципи мультидисциплінарної та між секторальної взаємодії.
- Ознайомитися з правовими та нормативними засадами функціонування системи реабілітації в Україні.

2. Практична підготовка

- Навчитися оцінювати стан пацієнта з використанням клінічних шкал, тестів і методів функціональної діагностики.
- Опанувати принципи складання індивідуального реабілітаційного плану (ІРП) з урахуванням біопсихосоціальної моделі здоров'я.
- Набути навичок застосування фізичних факторів, кінезіотерапії, ерготерапії, логопедичної та психологічної підтримки в рамках реабілітаційної програми.

3. Професійна та етична підготовка

- Сформувати розуміння професійних та етичних стандартів роботи.
- Виховати відповідальність за прийняття клінічних рішень, орієнтованих на пацієнта, та здатність до роботи в мультидисциплінарній команді.
- Розвинути готовність до безперервного професійного розвитку та впровадження інноваційних методів реабілітації.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Загальних (ЗК):

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
- ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
- ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності
- ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення
- ЗК7. Здатність працювати в команді
- ЗК8. Здатність до міжособистої взаємодії
- ЗК10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології
- ЗК11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел

Спеціальних (СК):

- СК1. Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані
- СК2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів
- СК3. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання
- СК4. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань
- СК5. Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці захворювань
- СК6. Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань
- СК9. Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів
- СК10. Здатність до виконання медичних маніпуляцій
- СК11. Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності
- СК13. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів
- СК16. Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм
- СК17. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції
- СК21. Здатність зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються
- СК24. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами
- СК26. Здатність визначати тактику ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
- ПРН2. Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.
- ПРН3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.
- ПРН4. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).
- ПРН5. Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.
- ПРН6. Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та

аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2).

ПРН7. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).

ПРН8. Визначити головний клінічний синдром або симптом, яким обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.

ПРН10. Визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН14. Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомогу при невідкладних станах (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.

ПРН16. Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організовувати взаємодію з колегами своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.

ПРН18. Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.

ПРН21. Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

ПРН22. Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.

ПРН23. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я людини для оцінки стану захворюваності населення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- Основні принципи та концепції фізичної та реабілітаційної медицини відповідно до біопсихосоціальної моделі;
- міжнародні та національні нормативно-правові акти, що регулюють систему реабілітації;
- класифікацію реабілітаційних втручань і засобів, їх показання та протипоказання;
- методи оцінки функціонального стану пацієнта на основі МКФ, клінічних шкал і тестів;
- сучасні методи та технології фізичної терапії, ерготерапії, логопедичної та психологічної підтримки;
- принципи складання індивідуального реабілітаційного плану (ІРП) та етапність його реалізації;
- основи організації роботи мультидисциплінарної реабілітаційної команди;
- принципи доказової медицини у сфері реабілітації та сучасні наукові підходи до оцінки ефективності реабілітаційних втручань;
- етичні та деонтологічні аспекти професійної діяльності спеціаліста з фізичної реабілітації.

Вміти:

- здійснювати збір анамнезу та оцінку функціонального стану пацієнта;
- застосовувати стандартизовані інструменти оцінювання (шкали, тести, опитувальники);
- визначати реабілітаційний потенціал і формулювати функціональний діагноз відповідно до

Міжнародної класифікації функціонування(МКФ);

- складати та обґрунтовувати індивідуальний реабілітаційний план;
- обирати та застосовувати адекватні методи фізичної реабілітації з урахуванням нозології, функціональних обмежень і потреб пацієнта;
- організовувати та координувати роботу мультидисциплінарної команди;
- вести необхідну медичну документацію, проводити моніторинг динаміки та корекцію плану втручань;
- аналізувати наукову літературу, критично оцінювати доказовість методів і результатів реабілітації;
- комунікувати з пацієнтами, їхніми родинами та членами команди, дотримуючись принципів пацієнт-орієнтованого підходу.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Вступ до фізичної та реабілітаційної медицини. Історія та сучасні тенденції

- Вступ до фізичної та реабілітаційної медицини: предмет, завдання, місце в системі охорони здоров'я.
- Біопсихосоціальна модель здоров'я та Міжнародна класифікація функціонування (МКФ).
- Нормативно-правова база реабілітації в Україні та міжнародні документи конвенції Організації Об'єднаних Націй (ООН), стандарти Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), документи Європейського Союзу (ЄС).
- Мультидисциплінарна та міжсекторальна взаємодія у сфері фізичної реабілітаційної практики.
- Етичні та деонтологічні засади роботи спеціаліста з фізичної та реабілітаційної медицини.

Тема 2. Нормативно-правова база та організаційні засади реабілітації в Україні та світі

- Законодавче забезпечення системи реабілітації в Україні: Конституція України, закони «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю», інші нормативні акти.
- Роль Міністерства охорони здоров'я, Національної служби здоров'я України (НСЗУ) та органів місцевого самоврядування в організації реабілітаційної допомоги.
- Міжнародні стандарти та рекомендації: документи ВООЗ, Європейського Союзу, конвенції ООН про права осіб з інвалідністю.
- Організаційні моделі фізичної та реабілітаційної медицини: стаціонарна, амбулаторна, домашня та громадсько – орієнтована реабілітація.
- Забезпечення безперервності та наступності реабілітаційних послуг на різних рівнях допомоги.

Тема 3. Міжнародна класифікація функціонування (МКФ) як основа фізичної реабілітації

- Структура та основні компоненти МКФ: функції та структури організму, активність, участь, фактори середовища.
- Поняття «обмеження життєдіяльності» та «порушення функціонування» у термінах МКФ.
- Використання МКФ для встановлення функціонального діагнозу.
- Кодування за МКФ: правила, рівні деталізації, приклади застосування.
- Роль МКФ у визначенні фізичного реабілітаційного потенціалу та формуванні індивідуального реабілітаційного плану.
- Інтеграція МКФ у медичну документацію та міжнародну практику доказової фізичної та реабілітаційної медицини

Тема 4. Біопсихосоціальна модель здоров'я та принципи організації мультидисциплінарної команди

- Сутність біопсихосоціальної моделі здоров'я: інтеграція біологічних, психологічних та соціальних чинників у процесі лікування та фізичної реабілітації.
- Відмінності біопсихосоціальної моделі від біомедичної; її значення у сучасній медицині.
- Місце пацієнта у центрі фізичного реабілітаційного процесу (пацієнт – орієнтований підхід).
- Поняття мультидисциплінарної команди: склад, функції, роль кожного спеціаліста (лікар ФРМ, фізичний терапевт, ерготерапевт, логопед, психолог, соціальний працівник тощо).
- Організація взаємодії в команді: розподіл обов'язків, міждисциплінарні консилиуми, командні зустрічі.
- Міжсекторальна співпраця (медицина – освіта – соціальна сфера – громада).
- Етичні та комунікативні аспекти роботи в мультидисциплінарній команді.

Тема 5. Методи клінічного та функціонального обстеження у фізичній та реабілітаційній медицині.

- Збір анамнезу та оцінка скарг пацієнта з урахуванням біопсихосоціальної моделі.
- Клінічне обстеження: огляд, пальпація, оцінка тону, сили м'язів, обсягу рухів.
- Використання інструментальних та лабораторних методів у діагностиці функціональних порушень.
- Стандартизовані шкали та опитувальники: ВАШ, FIM, Barthel Index, Rivermead Mobility Index, шкали оцінки когнітивних функцій тощо.
- Оцінка активності та участі за МКФ.
- Методи визначення фізичного реабілітаційного потенціалу та прогнозування результатів.
- Документування результатів обстеження та їх використання для формування індивідуального реабілітаційного плану.

Тема 6. Префармовані фізичні фактори у відновному лікуванні та їх застосування

- Класифікація фізичних факторів у фізичній реабілітації (механічні, термічні, електричні, магнітні, світлові, водні).
- Загальні принципи фізіотерапевтичного впливу на організм.
- Електротерапія: показання, протипоказання, методи (гальванізація, діадинамотерапія, електростимуляція).
- Магнітотерапія та лазеротерапія у фізичній та реабілітаційній практиці.
- Теплолікування (парафілотерапія, озокерит, грязелікування) та кріотерапія.
- Гідротерапія та бальнеотерапія: лікувальні ванни, душі, плавання як метод фізичної реабілітації.
- Поєднання фізичних факторів з іншими методами ФРМ (кінезіотерапія, ерготерапія).
- Сучасні технології фізіотерапії та вимоги до безпеки їх застосування.

Тема 7. Фізична терапія: принципи, методи та практичне застосування

- Поняття фізичної терапії, її місце у системі фізичної та реабілітаційної медицини та відмінності від суміжних методів.
- Основні принципи фізичної терапії: індивідуалізація, поступовість, функціональна спрямованість, безперервність та безпека.
- Методи фізичної терапії: активні та пасивні вправи, мобілізація та стабілізація суглобів, розтягування, тренування сили та витривалості.
- Використання спеціальних методик (PNF, Bobath, Brunnstrom, McKenzie та ін.).
- Застосування фізичної терапії у різні періоди реабілітації: гострий, підгострий, відновний, підтримуючий.
- Використання допоміжного обладнання та технологій: механотерапія, роботизовано системи, віртуальна реальність.

- Оцінка ефективності фізичної терапії за допомогою стандартизованих шкал та тестів.
- Роль фізичного терапевта у мультидисциплінарній команді та взаємодія з іншими спеціалістами.

Тема 8. Ерготерапія: підходи до відновлення та соціальної інтеграції пацієнтів

- Сутність та завдання ерготерапії у структурі фізичної та реабілітаційної медицини.
- Принципи ерготерапії: активність, функціональна спрямованість, орієнтація на потреби пацієнта, соціальна інтеграція.
- НСЗУта інструментальних видів діяльності (IADL).
- Функціональне тренування із застосуванням симуляції повсякденної діяльності (готування їжі, одягання, користування транспортом).
- Використання асистивних та допоміжних технологій, ортезів, адаптивних пристроїв.
- Методи розвитку дрібної моторики та когнітивних функцій у процесі ерготерапії.
- Роль ерготерапії у відновленні професійної та соціальної участі пацієнтів.
- Співпраця ерготерапевта з родиною пацієнта та мультидисциплінарною командою.

Тема 9. Терапія мови та мовлення, психологічна підтримка у структурі фізичної реабілітації

- Порушення мовлення після уражень нервової системи: афазія, дизартрія, апраксія мовлення, дисфагія.
- Основні принципи логопедичної терапії у пацієнтів з неврологічною патологією.
- Методи та прийоми відновлення мовлення: артикуляційні вправи, вправи на розширення словникового запасу, розвиток комунікативних навичок.
- Когнітивна реабілітація: відновлення пам'яті, уваги, виконавчих функцій, мислення.
- Психологічні наслідки захворювань та травм: тривожність, депресія, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), когнітивні та поведінкові зміни.
- Завдання психологічної підтримки в системі фізичної реабілітації.
- Основні напрями психотерапії у фізичної реабілітації: когнітивна-поведінкова терапія, тілесно-орієнтовані техніки, арт - та музикотерапія.
- Робота з мотивацією пацієнта до відновлення та формування активної позиції в реабілітаційному процесі.
- Особливості психотерапевтичної допомоги пацієнтам із хронічними болями та інвалідизуючими станами.
- Психологічна підтримка родини пацієнта та профілактика емоційного вигорання доглядальників.

Тема 10. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи (інсульт, черепно-мозкові травми, спинальні ураження)

- Загальні принципи неврологічної реабілітації: ранній початок, інтенсивність, мультидисциплінарність, безперервність та індивідуалізація.
- Фізична реабілітація після інсульту:
 - етапи (гострий, підгострий, відновний, довготривалий);
 - відновлення рухових, мовних, когнітивних і побутових функцій;
 - застосування фізичної терапії, ерготерапії, логопедичної терапії, психологічної підтримки.
- Фізична реабілітація при черепно-мозковій травмі (ЧМТ):
 - Особливості відновлення когнітивних, поведінкових та емоційних функцій;
 - Поєднання фізичної та когнітивної терапії;
 - робота з родиною та соціальною інтеграцією.
- Фізична реабілітація при ураженнях спинного мозку:
 - Відновлення рухової активності, профілактика контрактур і пролежнів;

- Застосування механотерапії, роботизованих систем, віртуальної реальності;
- Формування навичок самообслуговування та мобільності з використанням асистивних технологій.
- Оцінка результатів фізичної реабілітації при неврологічних захворюваннях (шкали FIM, Barthel, Ashworth, Rivermead Mobility Index тощо).
- Соціальна реінтеграція та професійна реабілітація пацієнтів із неврологічними ураженнями.

Тема 11. Фізична реабілітація при захворюваннях та травмах опорно – рухового апарату

- Загальні принципи фізичної реабілітації при патології та травмах опорно-рухового апарату: ранній початок, індивідуалізація, поетапність, мультидисциплінарний підхід.
- Фізична реабілітація після переломів та хірургічних втручань (остеосинтез, ендопротезування): відновлення рухливості, профілактика контрактур, тренування м'язової сили.
- Особливості фізичної реабілітації при ампутаціях: догляд за куксою, протезування, формування навичок користування протезом, соціальна адаптація.
- Відновлення при дегенеративна – дистрофічних захворюваннях (артрози, остеохондроз, сколіоз): кінезіотерапія, фізичні фактори, ерготерапевтичні підходи.
- Фізична реабілітація при спортивних травмах: пошкодження зв'язок, сухожиль, м'язів, після операційні стани.
- Використання ортезів, допоміжних засобів, механотерапії та сучасних роботизованих пристроїв.
- Функціональне тренування з відновленням навичок самообслуговування та професійної діяльності.

Тема 12. Особливості фізичної реабілітації у осіб різного віку. Педіатрична та геріатрична фізична реабілітація

- Загальні принципи педіатричної та геріатричної фізичної реабілітації: індивідуалізація, мультидисциплінарний підхід, участь сім'ї та соціальних служб.
- Педіатрична фізична реабілітація:
 - Особливості розвитку дитячого організму та їх значення для відновлення;
 - фізична реабілітація дітей із дитячим церебральним паралічем, вродженими вадами опорно – рухового апарату та нервової системи;
 - формування навичок повсякденної активності, соціалізація та інклюзія в освітньому середовищі.
- Геріатрична фізична реабілітація:
 - Вікові особливості функціонування та потреби літніх пацієнтів;
 - Профілактика падінь, відновлення мобільності, підтримка когнітивних функцій;
 - фізична реабілітація при поліморбідності та віковій крихкості (frailty).
- Використання фізичної терапії, ерготерапії, логопедичної та психологічної підтримки у дітей та осіб похилого віку.
- Роль мультисенсорних середовищ, VR-технології у педіатричній та геріатричній фізичної реабілітації.
- Співпраця з родиною, опікунами та між секторальна взаємодія (медицина – освіта – соціальна сфера – громада).
- Етичні аспекти роботи з дітьми та людьми похилого віку.

Тема 13. Асистивні технології та технічні засоби фізичної реабілітації

- Поняття асистивних технологій (АТ): визначення, класифікація та роль у системі фізичної реабілітації.
- Основні групи технічних засобів фізичної реабілітації:
 - для мобільності (милиці, ходунки, інвалідні візки, екзоскелети);
 - для самообслуговування (адаптовані прибори, ортези, протези);
 - для комунікації (засоби альтернативної та додаткової комунікації, спеціальні програмні продукти, гаджети);
 - для орієнтації у просторі та сенсорної компенсації (технічні засоби для людей із вадами

слуху та зору).

- Використання сучасних цифрових технологій: телереабілітація, мобільні застосунки, системи «розумний дім».
- Протезування та ортезування: сучасні тенденції та підходи до підбору.
- Принципи адаптації житлового та робочого середовища для осіб з обмеженням життєдіяльності.
- Організація забезпечення пацієнтів АТ в Україні: законодавчі та соціальні механізми.
- Етичні та практичні аспекти використання асистивних технологій: автономність, безпека, доступність.

Тема 14. Моніторинг ефективності фізичної реабілітації та доказова база у ФРМ

- Показники та критерії оцінки ефективності реабілітаційних програм.
- Використання стандартизованих інструментів (шкали FIM, Barthel Index, SF-36, WHOQOL-BREF та ін.).
- Методи функціональної діагностики та повторної оцінки стану пацієнта.
- Документування результатів: індивідуальний реабілітаційний план, щоденники, контрольні карти.
- Принципи доказової медицини у фізичній реабілітації.
- Аналіз наукових даних і клінічних досліджень для впровадження ефективних реабілітаційних методів.
- Використання інформаційних систем та цифрових технологій для моніторингу процесів у фізичній та реабілітаційній медицині.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	семінар	практ.	лаборат.	СРЗ
Тема 1. Вступ до фізичної та реабілітаційної медицини. Історія та сучасні тенденції.	12	2	0	2	0	8
Тема 2. Нормативно-правова база та організаційні засади реабілітації в Україні та світі	8	0	0	2	0	6
Тема 3. Міжнародна класифікація функціонування (МКФ) як основа фізичної реабілітаційної практики	6	2	0	4	0	0
Тема 4. Біопсихосоціальна модель здоров'я та принципи мультидисциплінарної команди	8	0	0	2	0	6
Тема 5. Методи клінічного та функціонального обстеження у фізичній реабілітації	10	2	0	2	0	6
Тема 6. Фізичні фактори у відновному лікуванні та їх застосування	8	2	0	2	0	4
Тема 7. Фізична терапія: принципи, методи та практичне застосування	4	2	0	2	0	0
Тема 8. Ерготерапія: підходи до відновлення та соціальної інтеграції пацієнтів	6	2	0	4	0	0

Тема 9. Терапія мови та мовлення, психологічна підтримка у структурі фізичної реабілітації	4	2	0	2	0	0
Тема 10. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи (інсульт, черепно-мозкові травми, спинальні ураження)	4	0	0	4	0	0
Тема 11. Фізична реабілітація при захворюваннях та травмах опорно-рухового апарату	2	0	0	2	0	0
Тема 12. Особливості фізичної реабілітації у осіб різного віку. Педіатрична та геріатрична фізична реабілітація	2	0	0	2	0	0
Тема 13. Асистивні технології та технічні засоби фізичної реабілітації	4	2	0	2	0	0
Тема 14. Моніторинг ефективності фізичної реабілітації та доказова база у фізичної реабілітації	12	0	0	2	0	10
Усього годин	90	16	0	34	0	40

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ / СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ / ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

5.1. Теми лекційних занять

Назва теми	Кількість годин
Лекція 1. Вступ до фізичної та реабілітаційної медицини	2
Лекція 2. Нормативно-правова база та організаційні засади реабілітації в Україні та світі	2
Лекція 3. Методи клінічного та функціонального обстеження у фізичній реабілітації	2
Лекція 4. Фізичні фактори у відновному лікуванні	2
Лекція 5. Фізична терапія та ерготерапія	2
Лекція 6. Логопедична терапія та психологічна підтримка у структурі фізичної реабілітації	2
Лекція 7. Фізична реабілітація при неврологічних та ортопедичних ураженнях	2
Лекція 8. Спеціальні напрями та доказова база у фізичної реабілітації	2
Разом	16

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Вступ до фізичної реабілітації: предмет, завдання, сучасні тенденції.	2
Тема 2. Нормативно-правова база та організаційні засади реабілітації в Україні та світі	2
Тема 3. Міжнародна класифікація функціонування (МКФ) як основа у фізичній	2

реабілітаційної практики	
Тема 3. Практичне застосування МКФ у формуванні функціонального діагнозу.	2
Тема 4. Біопсихосоціальна модель здоров'я та принципи мультидисциплінарної команди	2
Тема 5. Методи клінічного обстеження пацієнта у фізичної реабілітації.	2
Тема 6. Фізичні фактори у відновному лікуванні: електротерапія, магнітотерапія, теплолікування, кріотерапія, гідротерапія, комбіновані методи.	2
Тема 7. Фізична терапія: принципи, методи та практичне застосування	2
Тема 8. Ерготерапія: відновлення ADL та IADL, робота з побутовими навичками.	4
Тема 9. Терапія мови та мовлення: методи корекції мовленнєвих порушень.	2
Тема 10. Фізична реабілітація при інсульті: етапність та мультидисциплінарний підхід.	2
Тема 10. Фізична реабілітація при черепно-мозкових травмах та спинальних ураженнях: когнітивні та поведінкові аспекти.	2
Тема 11. Фізична реабілітація при захворюваннях та травмах опорно-рухового апарату	2
Тема 12. Особливості фізичної реабілітації у осіб різного віку. Педіатрична та геріатрична фізична реабілітація	2
Тема 13. Асистивні технології та технічні засоби фізичної реабілітації	2
Тема 14. Моніторинг ефективності фізичної реабілітації та доказова база у фізичної реабілітації	2
Разом	34

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Тема	Кількість годин
Тема 1. Реферат: Історія розвитку фізичної реабілітації: аналіз зарубіжних і українських шкіл, сучасні тенденції	8
Тема 2. Реферат: Нормативно-правова база ФРМ: вивчення Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», міжнародних документів (Конвенція ООН, рекомендації ВООЗ, документи ЄС).	6
Тема 4. Доповідь: Біопсихосоціальна модель здоров'я: підготовка порівняльної характеристики про відмінності від біомедичної моделі та її значення у фізичної реабілітації	6
Тема 5. Реферат: Огляд стандартизованих шкал і тестів: підготовка таблиці характеристик (Barthel Index, FIM, Rivermead, Ashworth, VAS тощо)	6
Тема 6. Реферат: Фізичні фактори у фізичної реабілітації: підготовка порівняльної характеристики основних методів (електротерапія, теплолікування, кріотерапія, гідротерапія)	4
Тема 14. Реферат: Моніторинг ефективності фізичної реабілітації та доказова база у фізичної реабілітації	10
РАЗОМ	40

7. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Форми навчання:

Дисципліна викладається у формі лекційних занять; семінарських та практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання:

Лекційні заняття: лекція-бесіда, лекція-візуалізація, лекція-дискусія, лекція з елементами кейс-методу

Практичні заняття: бесіда, рольові ігри, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок огляду пацієнта, розв'язання ситуаційних завдань, навчальні дискусії та мозковий штурм, робота в малих групах.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, самостійне вирішення клінічних завдань.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми поточного контролю: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, оцінювання комунікативних навичок під час рольової гри, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Підсумковий контроль: залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: опитування, вирішення ситуаційної задачі
 - максимальна оцінка – 5,
 - мінімальна оцінка – 3,
 - незадовільна оцінка – 2.
2. Оцінка практичних навичок та маніпуляцій з теми заняття:
 - методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
 - максимальна оцінка – 5,
 - мінімальна оцінка – 3,
 - незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину(5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
«5»	Здобувач систематично працював протягом семестру, показав різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вмів успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.
«4»	Здобувач виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поновлення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.
«3»	Здобувач виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі помилки у відповідях і при виконанні тестових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених помилок під керівництвом науково-педагогічного працівника.

«2»	Здобувач не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.
-----	---

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у семінарських заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється: на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії - при стрічковій системі навчання, на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів:

Самостійна робота здобувачів оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час аудиторних занять.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бали з навчальної дисципліни для здобувачів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено у таблиці:

Національна оцінка за дисципліну	Сума балів за дисципліну
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Ниже 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння навчальної дисципліни. Конвертація традиційної оцінки в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету програмою «Контингент» за відповідною формулою: Середній бал успішності (поточної успішності з дисципліни) x 40.

За рейтинговою шкалою ECTS оцінюються досягнення здобувачів з навчальної дисципліни, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів, шляхом ранжування, а саме:

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

Шкала ECTS встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність), тобто його рейтинг. При конвертації з багатобальної шкали, як правило, межі оцінок «A», «B», «C», «D», «E» не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Оцінка «A» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «B» - оцінці «добре» тощо. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Такі здобувачі після перескладання автоматично отримують бал «E». Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль.

Оцінка «F» виставляється студентам, які відвідали усі аудиторні заняття з навчальної дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Силабус навчальної дисципліни
- Робоча програма навчальної дисципліни
- Методичні рекомендації до практичних занять
- Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
- Мультимедійні презентації
- Ілюстративні матеріали
- Ситуаційні клінічні завдання

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет і завдання фізичної та реабілітаційної медицини.
2. Історія розвитку та сучасні тенденції фізичної реабілітації в Україні та світі.
3. Біопсихосоціальна модель здоров'я: сутність і відмінність від біомедичної.
4. Роль мультидисциплінарної команди у реабілітації.
5. Етичні та деонтологічні засади роботи спеціаліста з реабілітації.
6. Законодавча база України у сфері реабілітації.
7. Основні міжнародні документи (конвенція ООН, документи ВООЗ, ЄС) щодо прав осіб з інвалідністю.
8. Організаційні моделі реабілітаційної допомоги: стаціонарна, амбулаторна, домашня, громадсько-орієнтована.
9. Роль МОЗ, НСЗУ та органів місцевого самоврядування в організації фізичної та реабілітаційної медицини.
10. Стандартизація та документування реабілітаційних втручань в Україні.
11. Структура Міжнародної класифікації функціонування (МКФ).
12. Основні поняття МКФ: функції, активність, участь, фактори середовища.
13. Принципи кодування за МКФ.
14. Використання МКФ для формулювання функціонального діагнозу.
15. Значення МКФ у складанні індивідуального реабілітаційного плану.
16. Методи клінічного обстеження у фізичній реабілітації.
17. Оцінка м'язового тону та сили.
18. Визначення обсягу рухів у суглобах.
19. Стандартизовані шкали та тести (Barthel Index, FIM, VAS тощо).
20. Поняття «реабілітаційний потенціал».
21. Класифікація фізичних факторів.
22. Електротерапія: методи, показання, протипоказання.
23. Магнітотерапія та лазеротерапія: механізми дії та клінічне застосування.
24. Теплолікування та кріотерапія: принципи використання у реабілітації.
25. Гідротерапія та бальнеотерапія.
26. Основні принципи фізичної терапії.
27. Методи фізичної терапії: активні та пасивні вправи.
28. Механотерапія та використання тренажерів.
29. Сучасні методики фізичної терапії: PNF, Bobath, McKenzie.
30. Кінезіотейпування у практиці фізичної реабілітації.
31. Сутність і завдання ерготерапії.
32. Відновлення навичок повсякденного життя (ADL, IADL).

33. Функціональні тренування з імітацією побутової діяльності.
34. Використання ортезів та адаптивних пристроїв в ерготерапії.
35. Роль ерготерапевта у мультидисциплінарній команді.
36. Порухення мовлення після уражень нервової системи.
37. Методи логопедичної терапії.
38. Когнітивна реабілітація: відновлення пам'яті, уваги, мислення.
39. Психологічні наслідки тяжких захворювань і травм.
40. Основні методи психологічної підтримки у реабілітаційній практиці.
41. Принципи реабілітації після інсульту.
42. Реабілітація при черепно-мозковій травмі.
43. Реабілітація при ураженнях спинного мозку.
44. Реабілітація після переломів та ендопротезування.
45. Реабілітація при ампутаціях: догляд, протезування, соціальна інтеграція.
46. Реабілітація при дегенеративних захворюваннях опорно-рухового апарату.
47. Особливості педіатричної реабілітації.
48. Особливості геріатричної реабілітації.
49. Профілактика падінь у літніх пацієнтів.
50. Використання мультисенсорних середовищ у реабілітації.
51. Класифікація асистивних технологій.
52. Протезування та ортезування: сучасні тенденції.
53. Телереабілітація та цифрові технології у фізичній терапії.
54. Методи моніторингу ефективності реабілітації.
55. Доказова база у фізичній реабілітації: принципи та сучасні дослідження.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії; підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг.ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль: ТДМУ, 2018. – 372.
2. Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани в терапії. Аналізи: нормативні показники, трактування змін. 27-е вид.. Мостовий Ю.М.. Центр ДЗК м.Київ 2020. 800с.
3. Мостовий Ю.М. Сучасні класифікації і стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів. Вінниця, 2019. – С. 11 – 62.
4. European Physical and Rehabilitation Medicine Bodies Alliance. WhiteBookonPhysicalandRehabilitationMedicineinEurope.Eur J Phys. Rehabil. Med 2018. - Vol.54(2). – P.125-321.
5. Михалюк Є. Л., Резніченко Ю. Г. Особливості фізичної реабілітації в педіатрії: Підручник – Запоріжжя: ЗДМУ, 2018. – 164 с.

Додаткова:

- 1.Gutenbrunner C., Tederko P., Grabljevec K., Nugraha B., RespondingtotheWorldHealthOrganizationGlobalDisabilityActionPlaninUkraine: developing a NationalDisability, HealthandRehabilitationPlan J RehabilMed. – 2018 (50). – P.338–341
- 2.WorldHealthOrganization. Rehabilitation 2030: a callforaction: Meetingreport [Internet]. WHO; 2017. Availablefrom: <http://www.who.int/disabilities/care/rehab-2030/en/>
- 3.WHO WHOglobaldisabilityactionplan 2014-2021 [Internet]. WHO. [cited 2014 Oct 21]. Availablefrom: <http://www.who.int/disabilities/actionplan/en/>

4. R.L. Braddom. PhysicalMedicineandRehabilitation / R.L. Braddom. – England: ElsevierScience, 2011. – 1536 с.
5. WHO WorldReportonDisability [Internet]. WHO. [cited 2014 Nov 8]. Availablefrom: http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/en/
6. EuropeanUnionofMedicalSpecialists (UEMS) SectionofPhysical&RehabilitationMedicine: A positionpaperonphysicalandrehabilitationmedicineinacutesettings./ Ward A., Gutenbrunner C., Damjan H., Giustini A., Delarque A. // J RehabilMed. – 2010 (42): P.417–424.
7. DeLisa's. PhysicalMedicineandRehabilitation / DeLisa's. – LippincottWilliams&Wilkins; Fifth, NorthAm, 2010. – 2432 с.
8. Фізична реабілітація хворих на ішемічну хворобу серця. Юшковська О.Г. Монографія /Одес. держ. мед. ун-т – Одеса: – 2010. – 224 с.
9. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студентів вищих мед. навч. закладів / В.В. Абрамов, В.В. Клапчук, О.Б. Неханевич [та ін.]: за ред. професора В.В. Абрамова та доцента О.Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с.: іл. 79.

13. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ:

1. <https://www.moz.gov.ua/uk> – Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України.
2. <http://www.president.gov.ua/documents/6782015-19605> - Указ Президента України «Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю»
3. <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-iz-vprovadzhennya-v-ukrayini-mizhnarodnoyi-klasifikaciyi-funkcionuvannya-obmezhen-zhittvediyalnosti-ta-zdorovya-ta-mizhnarodnoyi-klasifikaciyi-funkcionuvannya-obmezhen-zhittvediyalnosti-ta-zdorovya-ditej-i-pidlitkiv> - Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 №1008-р «Про затвердження плану заходів із впровадження в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків»
4. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>- Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
5. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>- Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»
6. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>- Закон України «Про фізичну культуру і спорт».
7. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12> - Закон України «Про освіту».
8. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського.
9. <http://library.gov.ua/> – Національна наукова медична бібліотека України.
10. <http://osvita.ua/vnz/> – Вища освіта в Україні.
12. <https://bestpractice.bmj.com> Он - лайн платформа Британського медичного журналу